

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ
МИНИСТРЛИГИ**

ТАЛАС МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТИ

Урматтуу кесиптештер!

Сиздерди Талас мамлекеттик университети тарабынан 2021-жылдын 24-апрелинде өткөрүлө турган

**«— Современные тенденции и перспективы развития
образования и науки**

аттуу республикалык илимий-практикалык конференцияга катышууга чакырабыз

Конференция 2021-жылдын 24-апрелинде онлайн форматта өткөрүлөт

Конференциянын негизги багыттары:

Конференциянын негизги багыттары:

1. Тарыхый илимдер;
2. Педагогикалык илимдер;
3. Физика-математикалык илимдер;
4. Табигый-экологиялык илимдер;
5. Филологиялык илимдер;
6. Социалдык-экономикалык илимдер;
7. Техника илимдери.

МАКАЛАЛАРДЫ КАБЫЛ АЛУУ ТАЛАПТАРЫ

Макалалардын темаларын жана тексттерин **2021-жылдын 15-апрелинен** кечиктирбей уюштуруу тобунун ilim.talsu2017@gmail.com электрондук дарегине жөнөтүңүздөр.

I. Авторлор макала жайгашуучу багытты бериши керек. Конференциянын материалдарын “Известия ВУЗов Кыргызстана” журналына чыгаруу жагы каралууда. Макаланын көлөмү, анын ичинде, адабияттардын тизмесин, таблицаларды, схемалар менен сүрөттөрдүн түшүндүрмөсү менен макаланын башкы бетин (УДК; ар бир автордун аты-жөнү; макаланын аталышы), аннотация, негизги сөздөр менен макаланын темасын (сөзсүз кыргыз, орус жана англис тилдеринде болушу керек), негизги текстти кошкондо 8 басма беттен ашпоосу керек. Ар түрдүү графикалык объекттерди кошууга болот (сүрөттөр, графикалар, таблицалар). Текст Word программасынын версиялары менен

басылып, электрондук жана кагаз түрүндө берилиши керек. Тексттин шрифти - **Times New Roman**. Кагаздын формасы - А4 (210x297мм) шрифттин өлчөмү – 14 кегль. Сап арасы - 1,5. Барак жээктери: үстү – 25 мм, асты – 25 мм, сол жагы – 25мм, оң жагы – 25мм, кызыл сап – 10мм. Текст туурасына карата түздөлөт. Абзац-1см. **УДК (универсалдуу ондук классификация) коюлат. Макалага рецензия сөзсүз болушу керек. Рецензия илимий жетекчиден алынбастан, тиешелүү илимдин багыты боюнча белгилүү адистерден алынышы зарыл. Рецензияга рецензент иштеген ишкананын мөөрү басылат. Макаланын беттери ирети менен коюлат.** Адабияттардын тизмеси макаланын аягында берилип, тексттеги адабияттардын шилтемелери төрт чарчы кашанын ичинде көрсөтүлөт. Макаланын автору тууралуу кыскача маалымат көрсөтүлгөн үлгү боюнча тиркелет. Журналды басмадан чыгарууда “бир автор (авторлоштор) – эки макала” (бир журнал) эрежеси эске алынат.

II. Макаланын негизги жыйынтыгы менен предметин белгилеп көрсөтүүчү аннотация менен негизги сөздөрдүн кыргыз, орус, англис тилдериндеги котормосунун мазмуну, тактыгы жана сапаты коюлган талаптарга толук жооп берүүсү зарыл. **Аннотация 100 сөздөн кем болбошу керек, негизги сөздөр 7-8 сөздөн кем болбошу керек.**

Формулалар тиешелүү редактордо терилүүгө тийиш (математикалык жана химиялык формулалар үчүн). Таблицаларга темалары толук жазылат, бош графанын калышына жол берилбейт. Шарттуу кыскартуулар менен белгилерге түшүндүрмөсү берилет.

Иллюстративдик материалдар төмөнкү форматта берилет: фото сүрөт, сүрөттөр үчүн - tiff же jpeg; графика, диаграмма, схемалар ж.б үчүн – exls, cdr. Сүрөттүн артына же алдына автордун фамилиясы, макаланын темасы жана сүрөттүн номери көрсөтүлөт. Иллюстрациялар текстке карай жайгаштырылышы мүмкүн, бирок алар өзүнчө файл түрүндө берилиши зарыл. Себеби калыпка салууда пайдаланылат.

III. Адабияттардын тизмеси макалада колдонулушу боюнча түзүлөт.

А) Китептер үчүн – автордун аты-жөнү, эмгектин толук аты, басылып чыккан жери жана жылы;

Б) Журналдагы макалаларга - автордун аты-жөнү, макаланын толук аты, басылып чыккан жылы жана журналдын аты **(“Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана” жана “Известия ВУЗов Кыргызстана” журналдарында жарык көргөн макалаларга сөзсүз шилтеме жасоо);**

В) Диссертациялар үчүн - автордун аты-жөнү, докторлук же кандидаттык диссертациянын толук аты, басылып чыккан жери жана жылы.

IV. Авторлор жөнүндө маалымат макаланын кол жазмасына тиркелет: 1) тек- аты, окумуштуулук даражасы менен наамы, иштеген жери, кызматы, үйүнүн, жумушунун же уюлдук телефондору, электрондук жана почта дареги (редакция менен байланышуу үчүн) көрсөтүлгөн макаланын авторлору тууралуу маалымдама. 2) жооптуу редактордун суроолорун же оңдоп-түзөтүүлөрдү жөнөтүүчү авторлордун бири тууралуу маалымат.

Тек-аты	Калманбетов Манасбек Мырзабекович
Окумуштуулук даражасы	Философия илимдеринин кандидаты
Окумуштуулук наамы	Доцент
Кызматы	Талас мамлекеттик университети, тарых жана

	коомдук илимдер кафедрасынын доценти
Иштеген жеринин дареги	Талас шаары, КР
Телефондору	0700116334
E-mail	kalmanbetovm50@mail.ru

Макаланын этегинде кол жазмага бардык авторлордун кол тамгасы коюлат.

Уюштуруу тобуна макаланын электрондук версиясынын кагазга чыгарылган тексти менен дал келген вариантын берүү зарыл. **Таблицаларда, сүрөттөрдө, формулаларда** белги, символдордун белгилениши ар башка болбошу керек. Сүрөттөр так, таза болуп, тексттеги сүрөт, таблицаларга шилтемелер берилиши керек.

Макаланын түзүлүшүнүн үлгүсү

Орто жерине жазылат:

- Макаланын темасы жазылган тилинде жарым кара шрифт менен терилет;
- Аты-жөнү;
- Автор иштеген мекеменин толук аталышы (шаарын көрсөтүү менен);
- Эгерде авторлор ар башка мекемеден болсо, автор менен мекеменин алдыларына түшүндүрмөсү жазылат;
- Электрондук дареги;
- УДК;
- Аннотация;
- Негизги сөздөр;
- Макала;
- Адабияттар.

Иллюстративдик материал:

- а) таблицаларга тема коюлуп, так белгиленген графаларды камтыйт;
- б) таблицалар менен сүрөттөргө шилтемелер текст ичиндеги тиешелүү жерлеринде берилет;
- в) ар бир сүрөт же графикага түшүндүрмөсү берилет.

Макаланын сапатына, стилине жана мазмунуна автор өзү жооп берет.

Сиздерди конференцияга активдүү катышууга чакырабыз жана **2020-жылдын 10-май айына чейин** уюштуруу тобуна төмөнкүлөрдү жөнөтүүңүздөрдү суранабыз:

- Катышуу үчүн толтурулган маалымат (1-тиркеме);
- Көрсөтүлгөн талаптарга ылайык жазылган макаланын электрондук тексти;
- Сканерден өткөрүлгөн рецензиянын (мекеменин мөөрү басылган) жана автордун колу коюлган.

V. Макала «Антиплагиат» программасы боюнча текшерилет. Макаланы текшерүүнү журналдын редакциясы өзү жүргүзөт.

Макаланын 70% өзөгүн өз оюу, ал эми сырттан алынган, шилтеме жасаган ойлор 30%тен ашпоо керек.

Бир жолу текшерүүнүн акысы 200 сом, ал эми сырттан алынган ойлор 30%тен ашса кайрадан 200 сом төлөө менен текшерилет.

Макаланын наркы: ар бир макала үчүн 1000 сом.

Автордун макаласынын саны 2ден ашпоо керек.

Макала үчүн төлөм банктык которуу жолу менен жүргүзүлөт.

Банктын реквизиттери:

Талас мамлекеттик университети

ИНН 00102200110013

Р/с 4406041103003977
БИК 440001
КР ФМ Борбордук казыналык банк
Төлөм коду: 14232900

Урматтоо менен, конференциянын уюштуруу тобу

Уюштуруу тобунун дареги: 724200, Талас шаары, К.Нуржанов аллеясы 25.

ilim.talsu2017@gmail.com

996-(3422) 5 37 18, 0701 17 77 34

996-(3422) 5 43 37, 0709 04 66 28

МАКАЛАНЫН ТҮЗҮЛҮШҮНҮН ҮЛГҮСҮ

Абдиева Жылдызкан Канатбековна

к.и.н., доцент, Таласский государственный университет

ОТРАЖЕНИЕ ТОТЕМИЗМА, АНИМИЗМА, ФЕТИШИЗМА В ЭПОСЕ “МАНАС”

Абдиева Ж.К.

ТОТЕМИЗМДИН, АНИМИЗМДИН, ФЕТИШИЗМДИН «МАНАС» ЭПОСУНДА ЧАГЫЛДЫРЫЛЫШЫ

Abdieva Zh.K.

THE REFLECTION OF TOTEMIZMA ANIMIZMA FETMSHIMA IN THE EPIC MANAS.

УДК:947.1:93\99(575.2)(043.3)

Эпос “Манас” служит историко-этнографическим источником в изучении доисламских религиозных верований кыргызов (анимизм, тотемизм, фетишизм, шаманизм), традиций и обычаев, общественных, социальных отношений в обществе, экономических основ общества (государства) в котором жили кыргызы, родоплеменного состава кыргызов и их ареала обитания, взаимосвязей кыргызов с ближними и соседними этносами и племенами. Неоценимо значение эпоса при выборе ономастических данных (топонимы, этнонимы, зоонимы, антропонимы, гидронимы, оронимы) в изучении этногенетических и этнокультурных взаимосвязей с другими народами. Потому, данные содержащиеся в эпосе “Манас” были и остаются неиссякаемым достоянием в изучении основных направлений религиозных верований кыргызов.

Во всех вариантах эпоса отражены мировоззрение, религиозные верования кыргызов с древнейших времен до наших дней, их влияние на бытовую жизнь, традиции и обычаи, социальные отношения общества, всего человечества.

Ключевые слова: *тотемизм, анимизм, фетишизм, этнография, эпос*

Epic “Manas” is a historical and ethnographic sources in the study of pre-Islamic religious beliefs Kyrgyz (animism, totemism, fetishism, shamanism), traditions and customs, public and social relations in society, the economic foundations of society (the state) in which they lived Kyrgyz tribal composition of the Kyrgyz and their habitat, the relationship with the Kyrgyz neighbors and neighboring ethnic groups

and tribes. Of great significance in the choice of the epic onomastic data (toponyms, ethnonyms, names of animals, anthroponomy, hydronyms oronyms) in the study of ethno-cultural and ethno-genetic relationships with other nations. Because the data contained in the epic "Manas" has been and remains an inexhaustible treasure in the study of the main directions of Kyrgyz religious beliefs.

In all variants of the epic, the world outlook, the religious beliefs of the Kyrgyz from the most ancient times to the present day, their influence on everyday life, traditions and customs, social relations of society, of all mankind.

Key words: *totemism, animism, fetishism, ethnography, epic*

“Манас” эпостарыхый-этнографиялык, философиялык, лингвистикалык, географиялык, фольклордук ж.б. маалыматтарга өтөбай, маанилүү булак катары кызмат кылары илимге белгилүү. Мындан сырткары, эпос элдик илим-билимдердин, жазылбаган салттык мыйзамдардын казынасы катары кызмат кылат. Тарыхый-этнографиялык булак катары эпос кыргыздардын исламга чейинки диний ишенимдери (анимизм, тотемизм, фетишизм, шаманизм), каада-салттары, коомдук абалы, коомдогу социалдык алакалары, кыргыздар жашаган коомдун (мамлекеттин) экономикалык негизи, кыргыздардын уруулук курамы жана алардын жайгашуу ареалы, кыргыздардын тектеш, кошуна жашаган элдер, уруулар менен алакаларын изилдөөдө кызмат кылат. Ошону менен бирге, кыргыздардын башка элдер менен этногенетикалык жана этномаданий байланыштарын иликтөөдө, ономастикалык (топонимдер, этнонимдер, зоонимдер, антропонимдер, гидронимдер, оронимдер ж.б.) маалыматтарды иргеп алууда эпостун мааниси зор экендиги илимге маалым.

Ачкыч сөздөр: *тотемизм, анимизм, фетишизм, этнография, эпос*

Во всех вариантах эпоса отражены мировоззрение, религиозные верования кыргызов с древнейших времен до наших дней, их влияние на бытовую жизнь, традиции и обычаи, социальные отношения общества, всего человечества. В эпосе "Манас" отражены эволюционное развитие кыргызов с древних эпох, которые совпадают с эпохой древних хуннов, синих тюрков, енисейских кыргызов, уйгуров, нашествия каракитаев, завоевание монголов и проникновения калмыков. Из этого следует, что в исторических пластах эпоса четко прослеживается не только этническая история кыргызов, процесс развития кыргызского народа как этноса, но и образцы его духовного и материального наследия. Развитие общества, социальных отношений, народного образования, религиозных верований, их направления сохранившееся в народном сознании информируют нас об историческом и эволюционном развитии в эпосе. Такое мнение можно проследить во многих трудах ученых этнологов, лингвистов, географов, политологов, философов и др

Использованные литературы:

- Абрамзон, С.М. Кыргыз жана Кыргызстандын тарыхы боюнча тандалма эмгектер. – Б., 1999. – 196-202 бб.
- Абрамзон, С.М. Кыргыз жана Кыргызстандын тарыхы боюнча тандалма эмгектер. – Б., 1999. – 220 б.
- Абрамзон, С.М. Киргизы и их этногенетические и историко-культурные связи. – Ф., 1990. – С.334.
- Аттокуров, С. Кыргыз этнографиясы. – Б., 1996. – 138 б.
- Баялиева, Т.Дж. Доисламское верования и их пережитки у киргизов. – Ф., 1972. – С.97.
- Баялиева, Т.Д. Доисламское верования и их пережитки у киргизов. – Ф., 1972. – С.32.
- Басилов, В.Н. Избранники духов. – М., 1984. – С.12
- Бернштам, А.Н. Избранные труды по археологии и истории киргизов и Кыргызстана. – Б., 1998. – Ч.2.

1 тиркеме

МААЛЫМАТ

2021-жылы 24-апрелинде өткөрүлө турган “**Билим берүү жана илимди өнүктүрүүнүн заманбап тенденциялары жана келечеги**” аттуу республикалык илимий-практикалык конференцияга катышуу үчүн маалымат:

- Фамилиясы, аты, атасынын аты _____
- Өлкө, шаар _____
- Иштеген жери _____
- Кызматы _____
- Окумуштуу даражасы _____
- Окумуштуу наамы _____
- Конференция багыты _____
- Макаланын аты _____
- Конференцияга катышуу формасы:
 - доклад жасоо
 - макаланы басмадан чыгаруу (сырттан катышуу жолу)

10. Телефон _____ e-mail _____